

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGRAM olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.12440)
Ομιλίες ORAL PRESENTATIONS (121 βίντεο / videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.13058)
Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33161 & [doi:heal.uoi.12917](https://doi.org/10.26268/heal.uoi.12917). EN Summary follows

«Κράτησέ με!», του λέει. «Φεύγω!» Πώς πέθαιναν οι άνθρωποι πριν την εποχή των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας.¹

Λουκάς, γαμπρός σε εγγονή, νοσοκόμος Μονάδας Εντατικής Θεραπείας,
Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων "Γ. Χατζηκόστα".

Διαβάζει ο Γιώργος Νάκος, ηθοποιός.

“Hold me up!”, he tells his son. “I’m dying!” How the people were dying before the era of Intensive Care Units.²

Loukas, son-in-law to the dying man granddaughter, Intensive Care Unit nurse,
General State Hospital of Ioannina "G. Chatzikosta".

George Nakos, actor, reads.

- ¹ 28-4-2017 19:45-21:50. Συνεδρία: *Π8 Εύ ζην & Εύ θνήσκειν*. Ομιλία 2η: [YouTube=V8IT71yAWK4](https://www.youtube.com/watch?v=V8IT71yAWK4) 7:42.
Άρθρο: υποβολή 10-4-2017· αποδοχή 20-5-2022· κρίση από ομότεχνους (peer review) όχι.
Απόσπασμα από το βιβλίο του Γιάννη Δημολιάτη: *Η Μεγάλη Κραυγή: Ιστορήματα πέρα κι από μυθιστόρημα*. Αθήνα 2014. Αφηγήσεις φροντιστριών ανίατα πασχόντων συγγενών: biblionet.gr/book/198792/.
Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.
Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Νάκος Γ. «"Κράτησέ με!", του λέει. "Φεύγω!" Πώς πέθαιναν οι άνθρωποι πριν την εποχή των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας». Στο: «Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7». Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς. 7 Απριλίου 2024. Άρθρο Π82: σς 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33161> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12917>.
- ² 28 Apr 2017 19:45-21:50. Session: *P8 To live well & To die well*. **Speech** 2: [YouTube=V8IT71yAWK4](https://www.youtube.com/watch?v=V8IT71yAWK4) 7:42.
Paper: submitted 10 Apr 2017; accepted 20 May 2022; no peer reviewed.
Excerpt from the book by Ioannis Dimoliatis: *The Great Scream: A story even beyond a novel*. Athens, 2014. Narratives of caregivers of incurably ill relatives: biblionet.gr/book/198792/.
If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.
Cite this article: Nakos G. «"Hold me up!", he tells his son. "I'm dying!" How the people were dying before the era of Intensive Care Units». In: «When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper P82: ps 3. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33161> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.12917>.

Α! ο πατέρας της πεθεράς μου! Ο παππούς, που λες, της γυναίκας μου, την ημέρα την Πρωτοχρονιά ήταν μια χαρά.

Τρεις μέρες προτού την Πρωτοχρονιά πήγε γύρα τ' αγγόνια πού 'χε στο Φιλιάτι, τά 'βγαλε φωτογραφία τα περ'σσότερα, λοιπόν και σ'κώθ'κε κι έφ'κε. Πρέπει νά-ηταν... 1971 πρέπει να πέθανε, 1971, ναι.

Και την άλλη μέρα, την Πρωτοχρονιά, σ'κώθ'κε και πάει το καθιερωμένο! Αυτοί οι παλιοί οι δικοί μας εκεί κάτω, είχαν ένα έθιμα, πήγαιναν για κυνήγι το πρωί την Πρωτοχρονιά. Έπαιρναν το ντουφέκι, έφερναν μια βόλτα, και γύρναγαν. Πάει, γυρνάει, μια χαρά! Είχε τα πρόβατα το παιδί του εκεί, πήγε στο μαντρί, σκούπισε, το καθάρισε· ήρθε ένας ανιψιός του, έπαιζαν κολ'τσίνα· έφαγαν το μεσημέρι της Πρωτοχρονιάς... μια χαρά! Τίποτα δεν έχει. Από αρρώστια τίποτα. Θά ηταν 85-86 χρονών.

Το απόγευμα λέει του παιδιού του, *Δεν είμαι καλά*, του λέει. *Τι θέλεις γέροντα*, του λέει η γυναίκα του, *να σου φτιάσω; Δεν μπορείς εσύ να με κρατήσεις!* της λέει. *Φώναζε τον Κώτσιο!* Το άλλο το παιδί τους· έμενε 50 μέτρα παραπάνω. Φωνάζει τον Κώτσιο, έρχεται, *Κράτησέ με, του λέει. Φεύγω!* Τον έπιασε, κι εκεί ξεψύχησε. Αυτό ήταν *όλη* η αρρώστια του παππού. *Μέσα σε δέκα λεπτά.* (γέλια) *Μέσα σε δέκα λεπτά!*

Τι εννοείς “κράτησέ με, φεύγω”;

Συνήθως τους κρατάνε, όταν βλέπουν τον άλλον που πάει να ξεψυχήσει, τον κρατάνε κατά ηλιού, τον γυρνάνε έτσι, τον κρατάνε, για να του κλείσουν το στόμα εκείνη την ώρα.

Και τού ειπε *Πιάσε με!* Πίσω, τον έπιασε από πίσω. Κι εκεί τό 'μεινε στα χέρια. Ναι! Αυτό ήταν με τον παππού της γυναίκας μου. Αυτό ήταν όλο κι όλο! Όλ' η αρρώστια του ήταν αυτή. Δέκα λεπτά! Δεν πρόλαβε τ' αγγόνι του το άλλο να πάει πάνω στο χωριό να πάρει έναν γιατρό και να κατεβεί κάτω. Όσο να πάει με τ' αυτοκίν'το και να γυρίσει, είχε πεθάνει. Σ' ένα χιλιόμετρο· να πάει και να γυρίσει. Αυτό ήτανε *όλη* και *όλη*... ο θάνατος του παππού.

Αλλά, το ωραίο ήταν που τους είπε, *Εγώ φεύγω τώρα!* Ναι, Εγώ φεύγω τώρα.

Ωραίος θάνατος, έ;

Ωραίος! Να σου φύγει ένας γέρος 85-86 χρονών σε αυτό το στιλ; Δεν ταλαιπωρήθηκε καθόλου! Ούτε ταλαιπώρησε κανέναν! Και... *καί* καλή ζωή περνούσε! ως τότε, ναι.

Τό 'χαν έθιμα σ' εκείνα τα χωριά να λέν *Κράτησέ με!* Σε όλα τα χωριά μας. Και στο δικό μου το χωριό, όλοι έτσι. Όταν βλέπουν κανέναν που ξεψυχάει και είν' η ώρα του να φύγει, πάνε τον κρατάνε από πίσω στις πλάτες, για να του βγει η ψυχή. Τον ανασηκώνουν, λίγο, άμα είναι ξαπλωμένος, τον σηκώνουν στον κόλο, όχι στα πόδια, και τον γυρίζουν κατά ηλιού, τον κρατάει κάποιος από πίσω... από πίσω για να... πώς το λένε, για να... για να βγει η ψυχή.

Αλλιώς δε βγαίνει;

Έτσι τόλεγα οι παλιοί. Η συνήθεια. Το έθιμα. Των παλιών τώρα μιλάμε.

Σήμερα;

... είναι δύσκολο να πεθάνει άνθρωπος στο σπίτι σήμερα. Τώρα, αρρωσταίνει λίγο τον παν στο νοσοκομείο κατευθείαν, για ψύλλου πήδημα, και πεθαίνουν όλοι στο νοσοκομείο.

Τους “κρατάει” κανένας στο νοσοκομείο;

Κανένας! Ποιος να τους κρατήσει;

Τώρα έτσι που κατάντησαν ο κόσμος, καλύτερα να ξεψυχάνε μόνοι τους εκεί που είναι. Σπίτι τους. Γιατί... τους βάνουν στην Εντατική τώρα. Τους βλέπεις ζωντανούς-νεκρούς. Κι αποτέλεσμα; μηδέν!

Δηλαδή, κάνουν προσπάθεια πάντα οι γιατροί, δεν υπάρχει θέμα ν' αφήσουν άνθρωπο, ας είναι 90 χρονών, ας είναι κι 100. Θα τον προσπαθήσουν μέχρι την τελευταία στιγμή...

Ποια είναι αυτή η τελευταία στιγμή;

Δηλαδή, τι ενέσεις, τι ηλεκτροσόκ, τι όλα, όλα, όλα... Σαν γιατρός έχει κάνει έναν όρκο να... να... να τον προσέξει τον άνθρωπο μέχρι τελευταία ώρα. Το μόνο που δε συμφωνώ εγώ, απάν' από 80 χρονών δεν πρέπει να τον διασωληνώνουν. Ούτε οι παθολόγοι, ούτε οι χειρουργοί, ούτε κανένας. Ο κύκλος του ανθρώπου είναι περασμένος. Για! Πες ότι έζησε και δυο μήνες μες στη Μονάδα, και τι έγινε; Ένα 20% βγαίνουν από τη Μονάδα, αλλά θα πάν στην Κλινική και σε δυο μέρες θα πεθάνουν. Τι νόημα έχει; Αμ... αυτό είναι!

Οι νέοι, που είναι από τροχαία, αυτοί εντάξει, και ανάπηροι έχουν μείνει και έχουν περπατήσει. Άμα βγουν ανάπηροι πίσω... [παύση· αργεί] η οικογένεια βρίσκονται ξαφνικά μ' ένα πρόβλημα που δεν το είχαν ποτέ στο νου! Μεγάλο πρόβλημα. Δεν είναι αστείο πρόβλημα. Και χωρίς τελειωμό! Θα δέσει τουλάχιστον άλλον έναν. Μπορεί και όλη την οικογένεια. Και οικονομικά και κοινωνικά και όλα... Πάντα.